

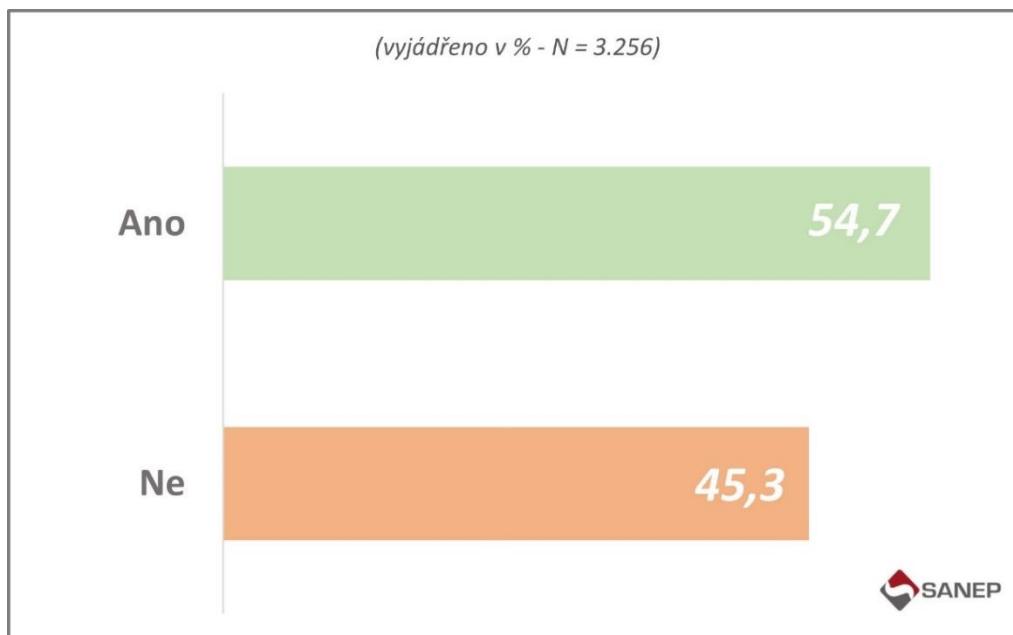
Více než polovina Čechů se bojí otevřeně vyjádřit své názory a má pocit, že se vrací cenzura

Posláním Společnosti pro obranu svobody projevu je podpora svobody slova jako základní podmínky pluralitní demokracie a obrana proti novým formám cenzury na digitálních platformách, které se stávají hlavními veřejnými fóry občanské diskuse. Rostoucí tlak na omezování svobody slova a pokusy o zavádění cenzury, a to jak ze strany digitálních platforem, tak i Evropské unie a české vlády, vyvolávají oprávněně u veřejnosti stále více nezodpovězených otázek. Bojí se Češi otevřeně vyjadřovat své názory? Mají pocit, že se do jejich životů vrací cenzura? O čem se lidé dnes bojí mluvit? A je potřeba zavádět novou legislativu a bojovat s dezinformacemi?

Reprezentativní průzkum prováděla agentura SANEP. Sběr dat probíhal v období 13.-26. února 2023 a zúčastnilo se jej 3 256 dotázaných. Byla použita metodika internetového CAWI on/off-line průzkumu prostřednictvím unikátního internetového respondentního panelu společnosti SANEP o velikosti více než 220 tisíc respondentů v rámci České republiky. Reprezentativní vzorek byl vybrán metodou kvótního výběru a odpovídá sociodemografickému rozložení obyvatel České republiky ve věku 18+ let dle Českého statistického úřadu. Kontrola vzorku byla provedena triangulační datovou metodou. Statistická odchylka činí +/- 1,5 %.

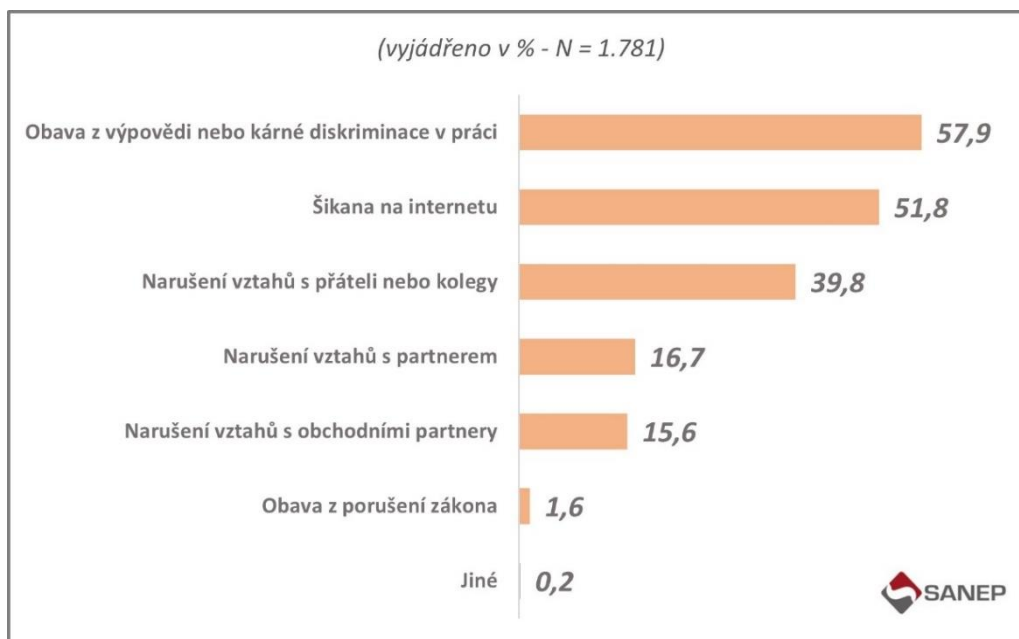
Z reprezentativního průzkumu mimo jiné vyplynulo, že se již více než polovina českých občanů bojí otevřeně vyjádřit své názory. Téměř 61 % dotázaných považuje v případě šíření nepravdivých informací za nejvíce nebezpečnou provládní propagandu bagatelizující energetickou a ekonomickou krizi. Skoro dvě třetiny respondentů si myslí, že s dezinformacemi, jakožto s přirozeným jevem doprovázejícím demokracii, není třeba bojovat novou legislativou, ale spíše diskusí a vzděláváním. Nejvíce se lidé bojí otevřeně vyjadřovat k migraci, onemocnění Covid-19 a otázkám týkajícím se pohlaví a manželství.

1. Bojíte se někdy otevřeně vyjádřit svoje názory?

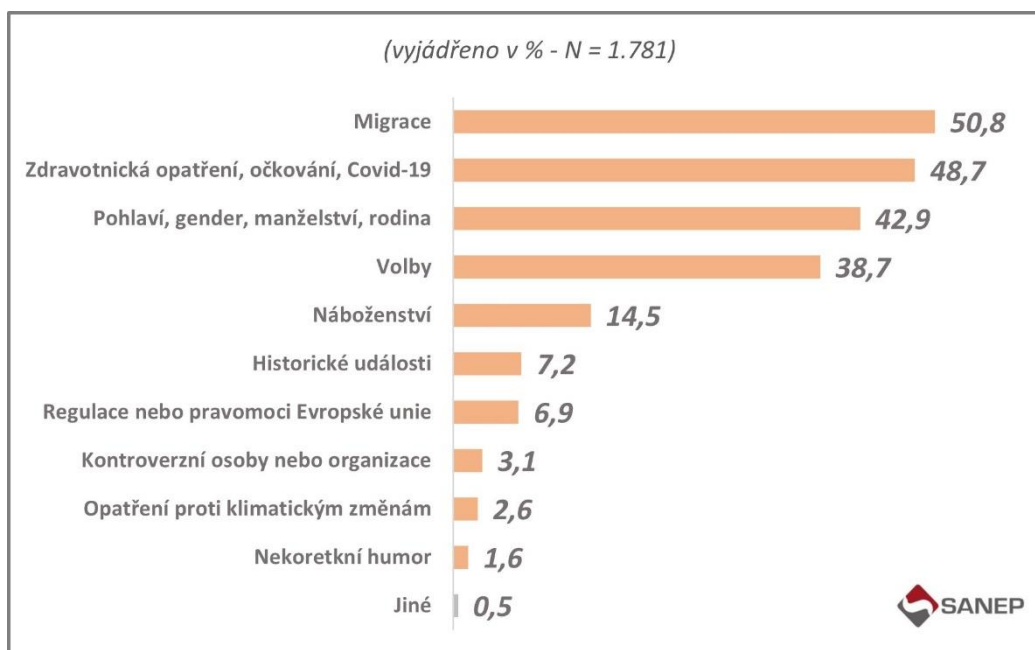
Více než polovina českých občanů se bojí otevřeně vyjádřit své názory.

2. Z jakého důvodu se bojíte vyjadřovat?

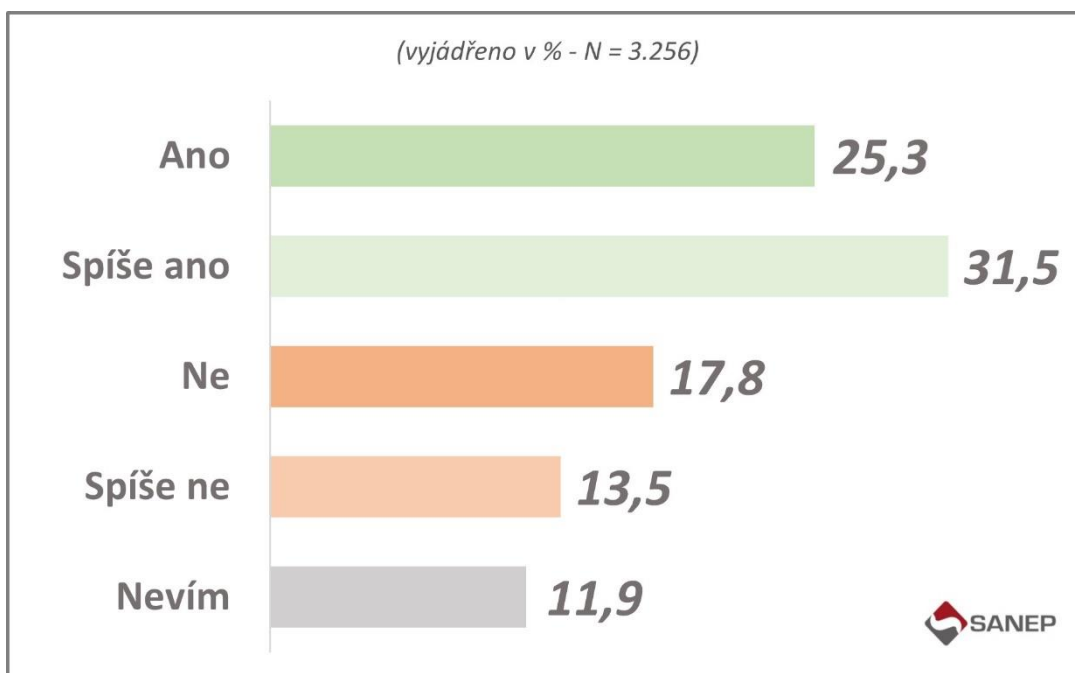
Mezi nejčastější důvody patří obava z výpovědi či diskriminace v práci, šikana na internetu (v obou případech většina respondentů) a narušení vztahů s přáteli a kolegy (dvě pětiny respondentů).

3. O kterých tématech se vy nebo lidé kolem vás nejčastěji bojí veřejně vyjadřovat?

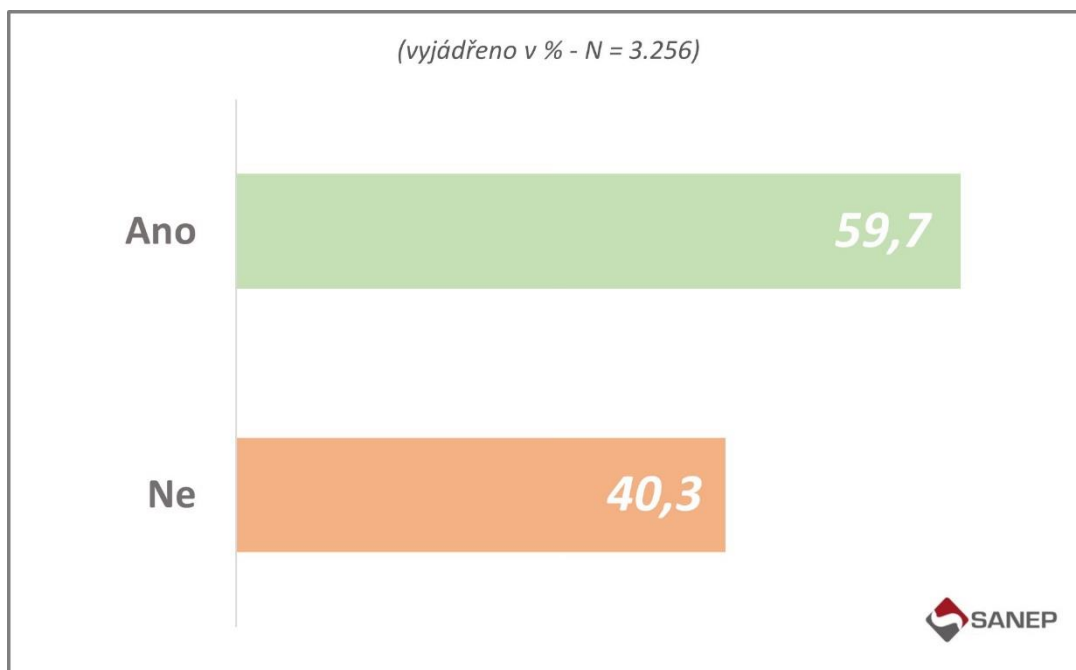
Lidé se bojí nejčastěji vyjadřovat k migraci a covidovým otázkám. Znepokojující je i častá obava otevřeně vyjádřit svůj názor na manželství, rodinu či pohlaví a na volební výsledky.

4. Máte pocit, že se do našich životů vrací cenzura a omezování svobody projevu?

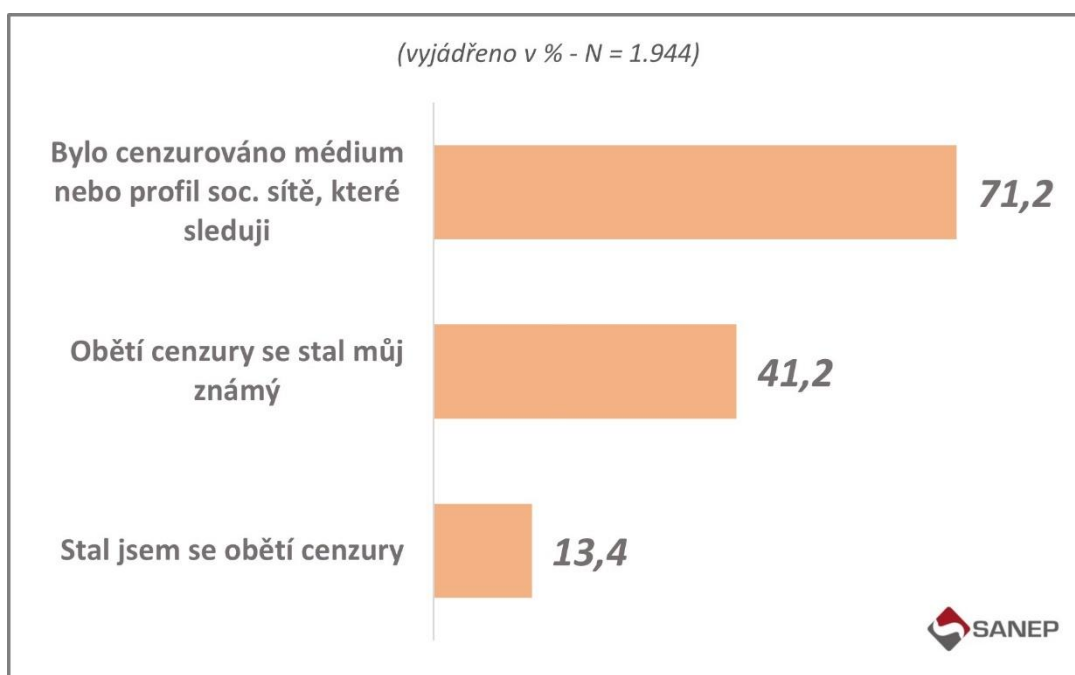
Většina Čechů má pocit, že se do našich životů vrací cenzura. Jednoznačně ne uvedlo pouhých 17,8 % respondentů.

5. Stali jste se obětí cenzury, znáte někoho takového ve svém okolí nebo jste se setkali s cenzurou některého zdroje informací? (např. mazání příspěvků, blokace vámi sledovaných profilů, nedoručení zpráv)

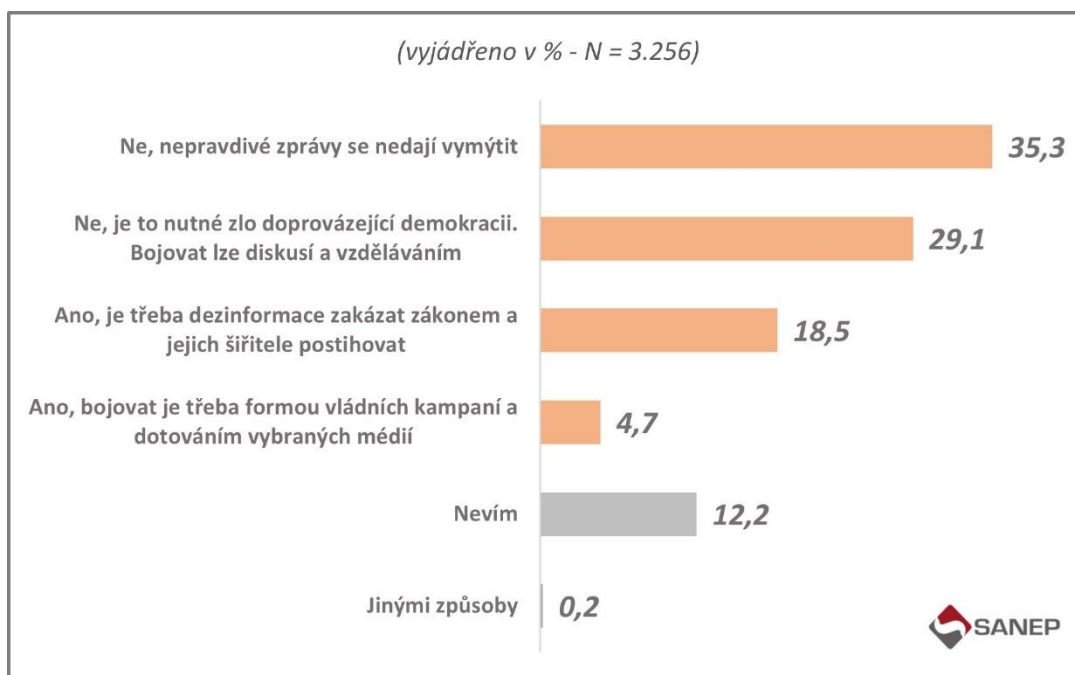
Téměř tři pětiny respondentů uvedlo, že se již s nějakou formou cenzury setkalo.

6. Můžete uvést konkrétní případ?

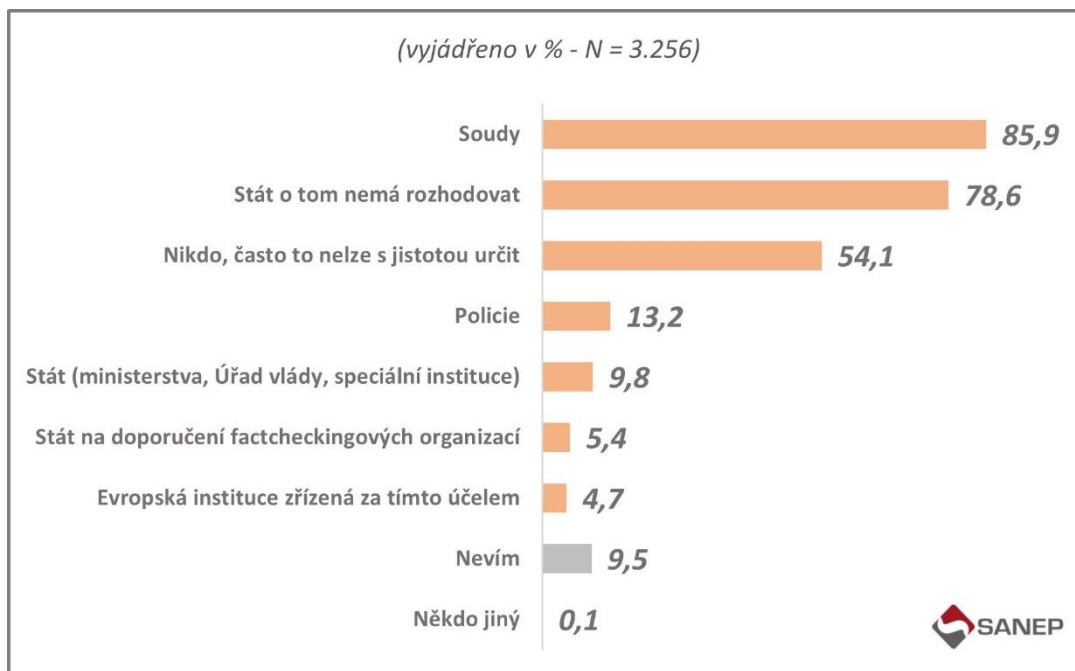
Mezi nejčastější případy cenzury, s nimiž se respondenti setkali, uvádějí cenzurní zásahy v médiích (více než dvě třetiny dotázaných) nebo blokové profily na sociálních sítích. Přes 13 % respondentů se samo stalo oběťmi cenzury.

7. Je potřeba bojovat s nepravdivými informacemi, případně jak?

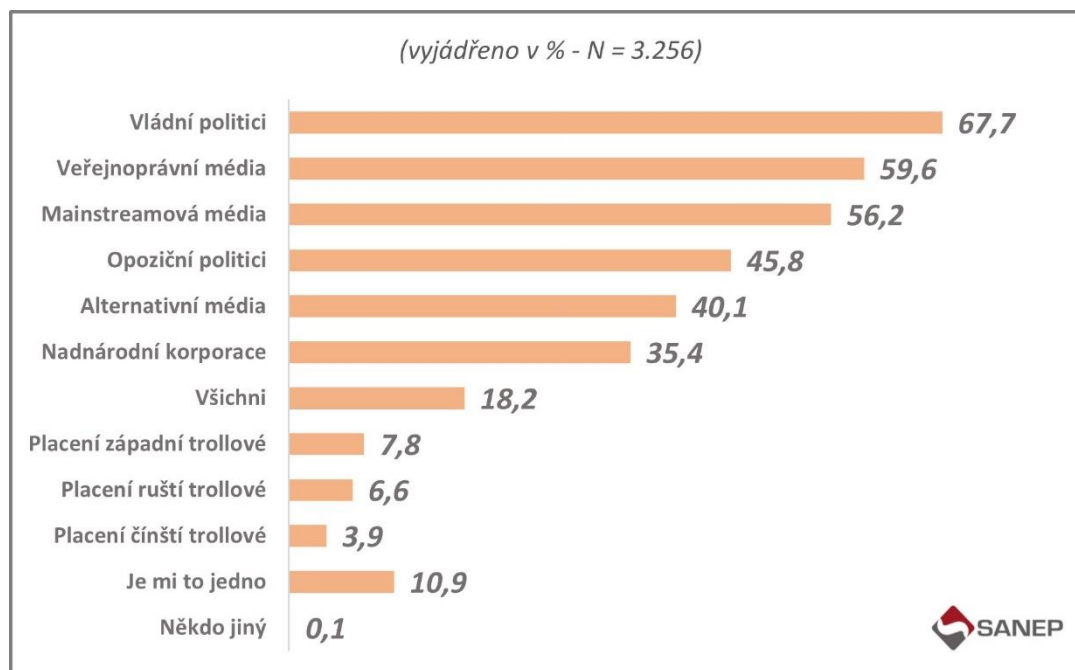
Skoro dvě třetiny Čechů si myslí, že s nepravdivými informacemi není třeba bojovat. Výskyt tzv. dezinformací vnímají jako nedílnou součást pluralitní demokracie. Výsledky průzkumu naznačují rozpor mezi názorem veřejnosti a kroky, které vláda a některé politické neziskovky v otázce omezování svobody projevu podnikají.

8. Kdo má určovat, co je, nebo není nepravdivá informace?

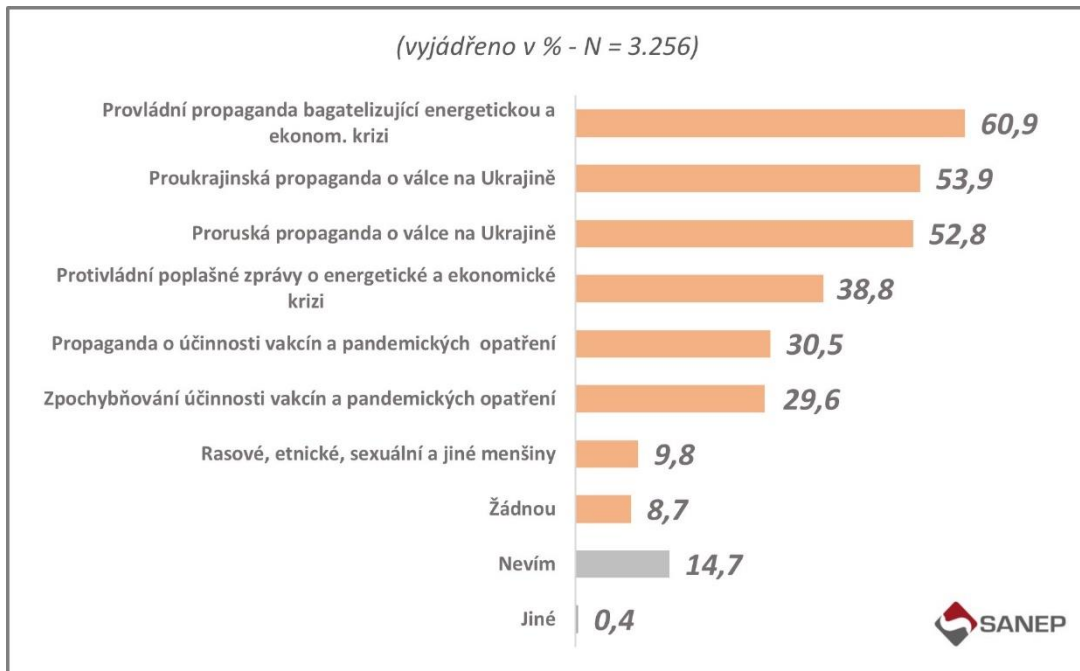
Zcela jasno mají Češi i v tom, kdo by měl určovat, co je, a co není (ne)pravdivá informace. Téměř 86 % respondentů by posouzení nechalo na soudech. Více než tři čtvrtiny dotázaných je přesvědčeno, že o tom, co je, a co není nepravdivá informace, nemá rozhodovat stát. Více než polovina je přesvědčena, že často nelze určit, co pravda je, a co není.

9. Kdo podle vás šíří nepravdivé informace?

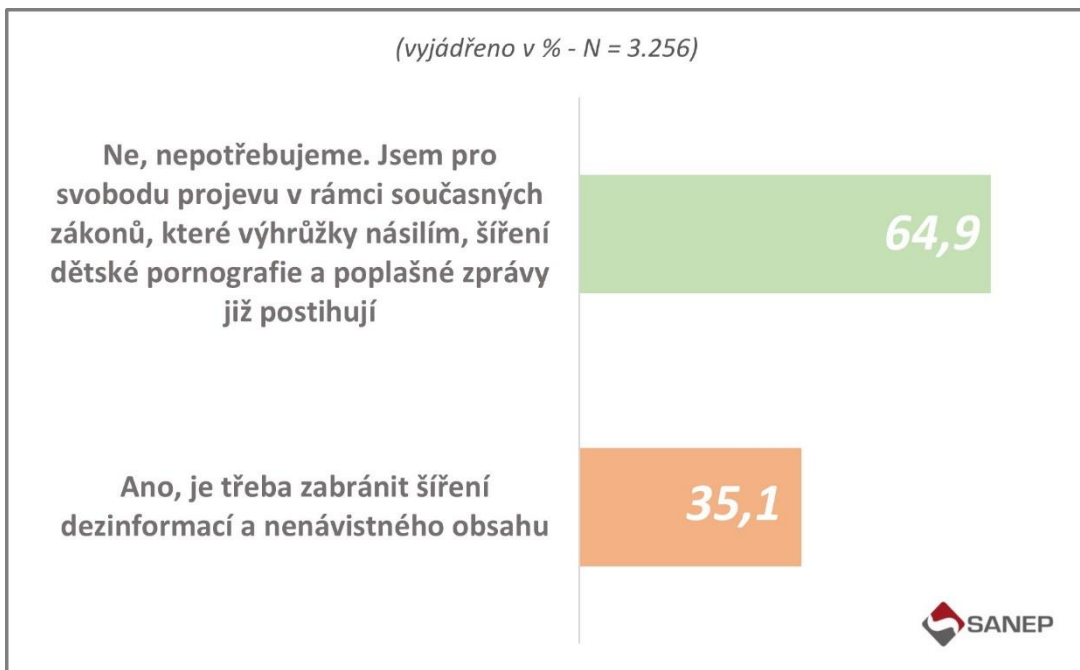
Více než dvě třetiny dotázaných se domnívá, že nepravdivé informace šíří především vládní politici. Téměř 60 % zařadilo mezi jejich šířitele veřejnoprávní média a jen o málo méně i média mainstreamová.

10. Kterou oblast považujete za nejvíce nebezpečnou, pokud jde o šíření nepravdivých informací a zamlčování pravdivých informací?

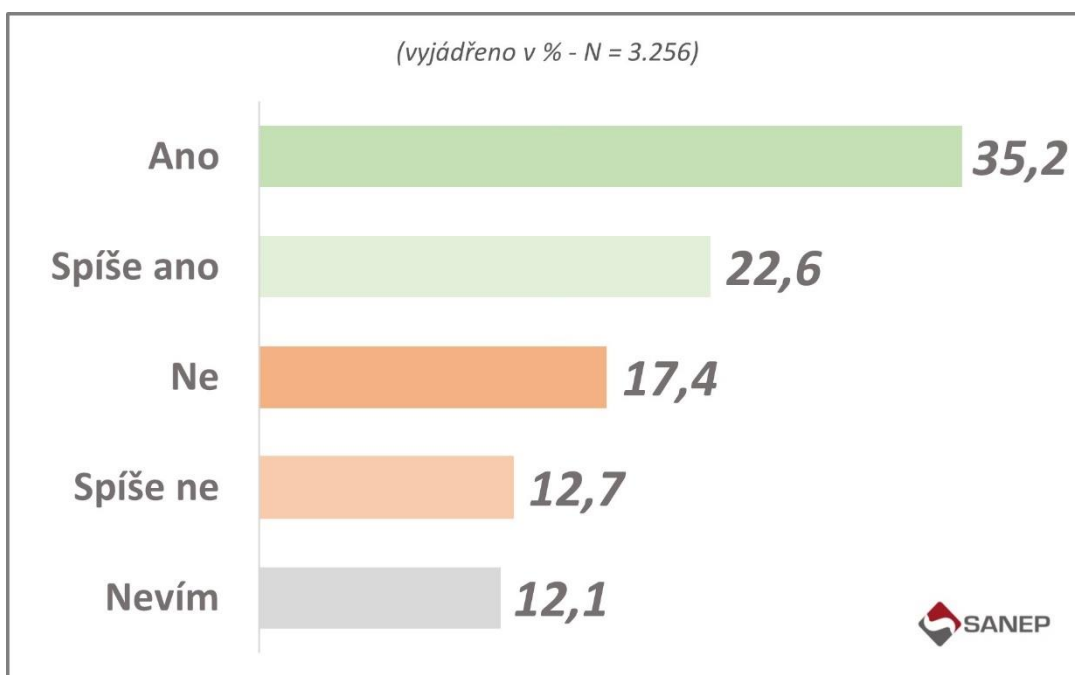
Jako nejvíce nebezpečnou respondenti vnímají provládní propagandu bagatelizující energetickou a ekonomickou krizi (více než tři pětiny dotázaných). Téměř s totožnými výsledky jsou na dalších místech zmiňovány proukrajinská a proruská propaganda o válce na Ukrajině.

11. Myslíte si, že potřebujeme v oblasti svobody projevu novou legislativu?

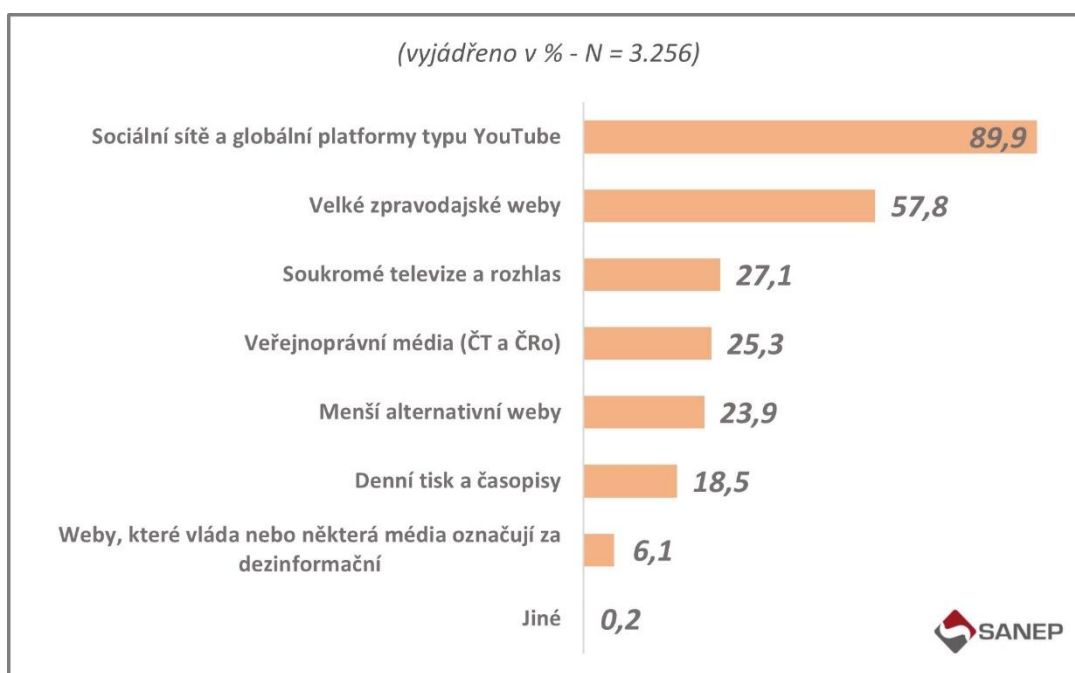
V jedné z klíčových otázek průzkumu vyšlo najevo, že skoro dvě třetiny dotázaných považuje současné zákony týkající se svobody projevu, které již nyní postihují výhrůžky násilím, dětskou pornografií a šíření poplašné zprávy, za dostatečné a že není třeba zavádět novou legislativu.

12. Vadí vám tzv. politická korektnost?

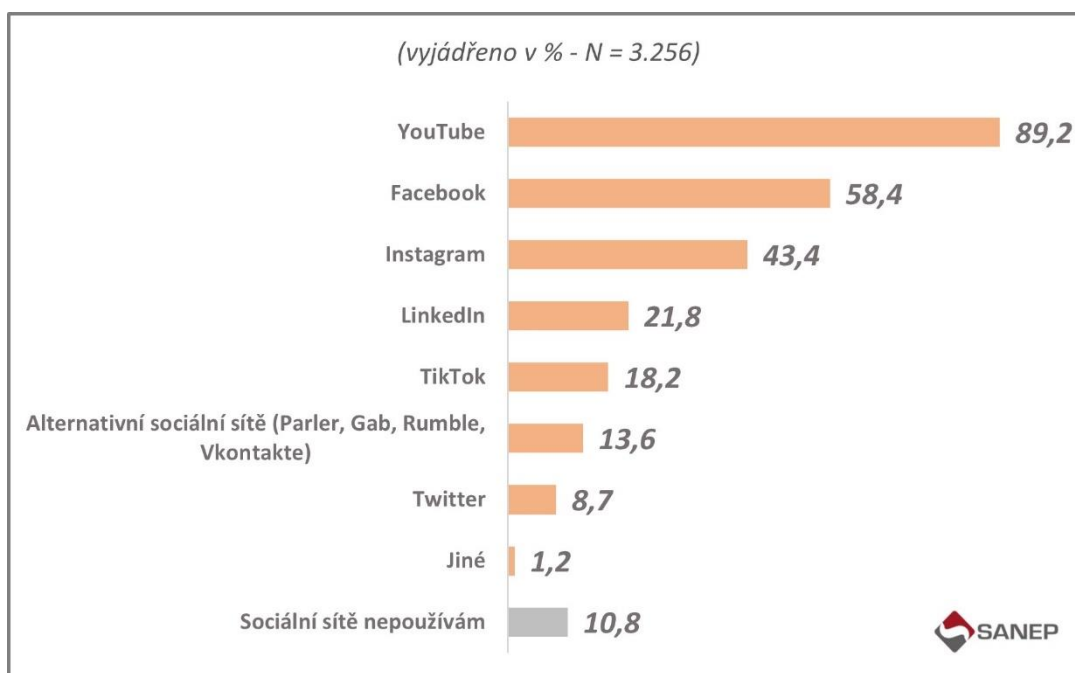
58 % respondentů vadí politická korektnost, zatímco opačného názoru je pouze 30 % dotázaných.

13. Odkud čerpáte informace?

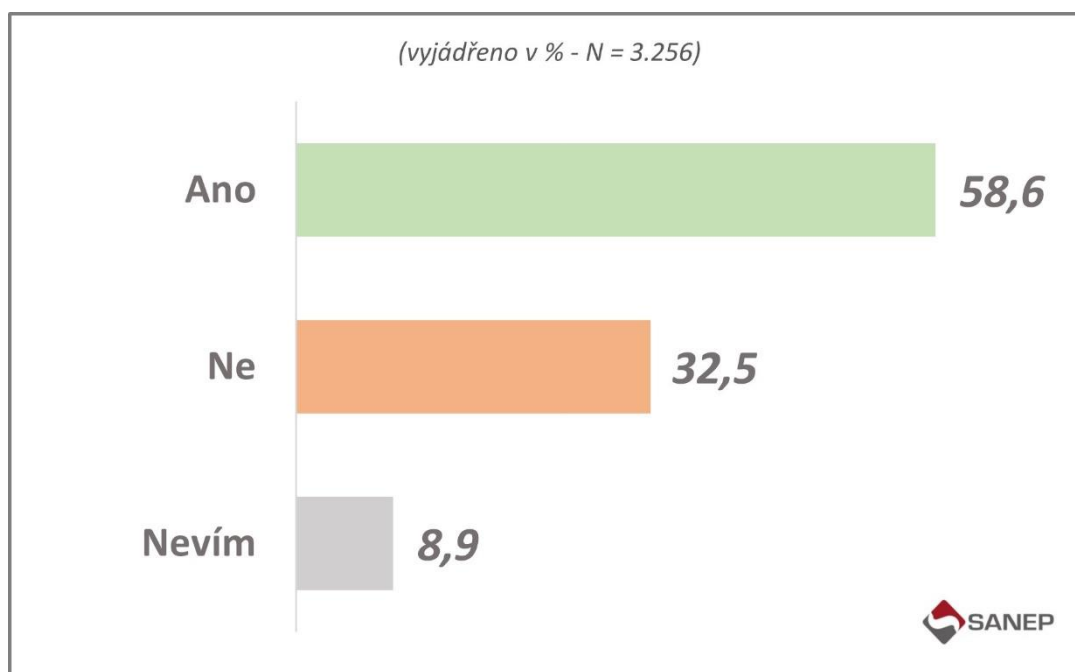
Téměř 90 % všech respondentů čerpá informace ze sociálních sítí a digitálních platform. Z velkých zpravodajských webů získává informace 57,8 %. Ostatní zdroje informací používá výrazně méně lidí. Pouze 6 % dotázaných sleduje weby označované za „dezinformační“, což neodpovídá obrovské pozornosti ze strany státu a médií, které se jim často dostává.

14. Které digitální platformy / sociální sítě používáte?

Z digitálních platform se nejvíce používá YouTube, výrazně méně Facebook a Instagram. Twitter využívá zhruba 9 % dotázaných a 11 % sociální sítě vůbec nepoužívá.

15. Myslíte si, že by měl stát uzákonit pravidla pro digitální platformy provozující např. sociální sítě, aby se uživatelé mohli v případě porušení svobody projevu dovolat svých práv?

Většina respondentů uvedla, že jim chybí možnost dovolat se svých práv v případě omezení svobody projevu ze strany digitálních platform.